

DR. ANTON BREZNIK

MENTOR

LIST ZA SREDNJE-ŠOLSKO DIJAŠTVO

Št. 12. ::: Letnik V.

Urejuje
dr. Anton Breznik

Za leto 1912/1913

IK

VSEBINA:

Trikrat pri Savici. (J. M. Dovič.) (Dalje)	265
Pozdrav. (Narodopisna črtica.) (Dr. J. Samsa)	267
Slovo. (Aleksijev)	272
Nekaj za počitnice. (Prof. I. Dolenc)	276
Ob Medvedovem grobu. (Pesem.) (Nedin Sterad)	278
Izobraženi stanovi v prvem krščanstvu. (Dr. Fr. Kulovec.) (Konec)	280
Kadar spet domov se vrnem . . . (Pesem.) (Bogumil Gorenjko)	284
Navod za šshovo igro. (Andrej Uršič.) (Dalje)	284
Drobiž	285—288

Lepa priložnostna darila.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga.

Dobro in poceni se kupi le pri meni, kar je obče znano. — Ure budilke od 3 K naprej; nikelnaste lepe anker ure od K 4/50 naprej; srebrne cil-rem. ure od 7 K naprej; srebrne anker-rem. ure od 10 K naprej; diamantni prstan od 12 K naprej; briljantni prstan od 30 K naprej. — **Lepe novosti v klan- in pravem srebru po znižanih cenah.** Naročajte novi cenik s koledarjem tudi po pošti zastonj. — Singerjevi šivalni stroji od 60 K naprej, tudi za pletenje (ponk brezplačen).

Fr. Cuden, trgovec in urar v Ljubljani.

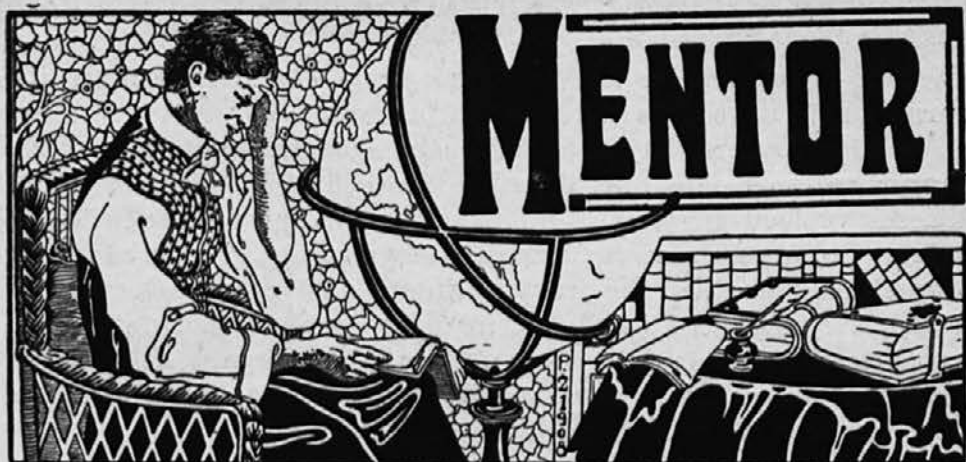

Fr. P. Zajec, izprašani optik, Ljubljana, Stari trg 9

priporoča svoj dobro urejeni optični zavod kakor tudi različne vrste naočnikov, ščipalcev, toplomerov, daljnogledov itd. Popravila očal, ščipalcev itd. izvršuje dobro in ceno!

Izhaja v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano prvega dne vsakega meseca in stane za dijake dve kroni, za druge naročnike štiri krona na leto.

Tisk „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani. — Odgovorni lastnik Alojzij Markež.

Letnik V.

List za srednješolsko dijaštvo.

Štev. 12.

J. M. Dovič:

Trikrat pri Savici.

(Dalje.)

III. del.

Silvin Sardenko je sedel na verandi in se zagledal v skođrani, vitki macesen ob kraju Bohinjskega jezera.

»Zdravo, prijatelj! Ti pa zmerom sam!« me nagovori, prišedšega od Bohinjske Bistrice.

»Veš, gospod kolega! jaz ne delam potnih načrtov. Kadar se mi zahoče potovati, pogledam na uro in pravim postrežnici: Čez pol ure odhaja vlak. Hitro prinesi to in ono — in hajdi po svetu. Tako me je tudi danes zaneslo semkaj.«

»Pa si se moderniziral, kar si ob železnici. Potna palica ti je čisto moderna — palica in dežnik obenem.«

»Kdor ne napreduje, nazaduje. Napredek mora biti povsod. Nekoč sem nosil črn solnčnik, ki mi je rabil za dežnik. Pozabil sem ga tam doli za Sarajevim v gostoljubni hiši. Pozneje sem si nabavil plašč iz kavčuka namesto dežnika. In zdaj imam dežnik v palici.«

»Prav, da si prišel. Danes je zgodovinski dan. Danes gre prvi-krat omnibus iz Bistrice do hotela Zlatorog. Jaz grem peš k Savici, nazaj pa se pripeljem z omnibusom.«

»Le pojdi, pesnik ljubljanskega polja! Jaz pa počakam nove vožnje. Omnibus je francoska iznajdba. Leta 1825. so se prvič začeli voziti z njim po francoski deželi in leta 1843., ko je oče Bleiweis začel tiskati »Novice«, se je jel na Kranjskem voziti prvi omnibus iz Ljubljane na Bled. Jaz sem sploh prijatelj omnibusov, ker nima samo ime, ampak tudi voz sam nekaj socialnega na sebi.«

»Ti si res modern na vse strani, dragi moj Bohinjec, ali literarna struja nove dobe ti vendar ni pri srcu.«

»Ti si modern, kajpada, Sardenko! Moderni imate nove verzze brez rime, nove igre brez dejanja. Virtuozni ste moderni v opisu, klasiki v slogu in jeziku, ali nekoliko plitve so brazde, ki jih režete. Bojim se, da se virtuoznost v slogu in igrača v besedoslovju le prekmalu preživi. Če prav ne ljubite nakita motto-verzov, ne ocvirkov ljubkih citatov, kakor mi po starem pišemo, dejanja pa vendarle ostanejo dejanja. Plaz na planini se utrga, a ne gleda na nežne cvetke, ne na lepe nasade, vendar ustvarja s svojim tokom nove oblike.«

»Prijatelj, pridi za mano, da pogledava Savico od blizu! Na svidenje!«

Silvin je vstal in odšel po beli cesti za jezerom, jaz pa sem čakal omnibusa. Prišel je okrog desete ure — pa prazen. Zaklel nisem, pač pa mi je prišel na misel tisti hudiček z debelo glavo in dolgimi kremplji, ki sedi Kajnu na vratu na obočni sliki v cerkvi sv. Janeza ob jezeru.

Zvonček zapoje in jaz se peljem sam do »Zlatoroga«. Skoro sem bil ponosen na to, da sem se jaz prvi in sam vozil s prvim vozom.

Sardenko se mi je smejal, ko me je zagledal. Jaz pa skočim samozavestno iz voza in z verande pri hotelu mi zakličejo moški in ženski glasovi: »Živio « Le Sardenko je pristavil: »Živio omnibus!« Hotelskega gospodarja opozorim, da je današnji dan znamenit in točajkam naročim, naj omnibus okrase s planinskim cvetjem.

Midva s Sardenkom pa jo mahneva proti izviru Savice. Planinske rože so naju pozdravljale z ljubkimi nasmehi, belo kamenje se je drobilo pod nama, Savica se je premetavala v globoki strugi in modra barva na nebu se je kosala z modro površino Savice. Bele pene so ježile globoke tolmane in bistra voda je šumela in donela po skalnati strugi.

Zmerom silneje, vedno mogočnejše nama je donel slap na ušesa in kakor bi se trgali gorski plazovi, je hreščalo po dolini in odmevalo od gorskih hrbtov.

»Kraljica, gorska hči!« zakliče Sardenko.

»In ko bi kdo tak umeten slap napravil sredi ljubljanskega polja, pa bi ne bil tak,« pristavim jaz.

»Gotovo ne, prijatelj! Umetno bi bilo, tudi lepo bi bilo, pa tako ne kakor tukaj.«

»Videl sem take vrste slap na razstavi v Parizu, ožarjen s tisoči električnih žarnic. Ali solčni žarki na slapu Savice, na hrbtu Komarče, so ti vse kaj drugega.«

»Dalje, dalje, nam kliče gorska vila. Idiva, Sardenko!«

Molče sva se vračala, oba vtopljena v bajne misli, oba snujoča, eden v verzih, drugi v prozi.

»Ne delajmo sile naravi,« prekinem jaz molk. »Savica mora ostati taka, kakor jo je Bog ustvaril.«

»Imaš prav, kolega! Napraviti jo je treba le dostopno tudi modernemu človeku.«

»Res je to, ali pozabiti se ne sme, kaj pravi Prešeren o svojem orglarčku, ki je uril kose in slavce v puščavi, a Bog ga je pokaral, pa ne ptičev, temveč orglarčka, ne pesnikov, temveč kritike, ki »vpregajo Pegaza v galejo«:

»Al' Bog slavca ni posvaril,
Le posvaril je pušavca:
Pusti peti moj'ga slavca,
Kakor sem mu grlo ustvaril.«

»Tako je. Pustite tudi nam naš slog in naš način ustvarjanja.«

Že sva obstala pred hotelom. Zvončki na konjih so cingljali, omnibus je bil ves preprežen s cvetjem in zelenjem. Tudi midva sva z rožami na klobukih vstopila v omnibus, šopki so se majali, voz se je tresel, nama pa je srce rajalo, prepleteno s spomini na slap in na jezero.

Prijazno so naju pozdravili vitki macesni pred gostinjcem sv. Duha. Sama »cesarjeva« hči s Fužin nama je stregla, ko sva spet sedela na verandi in sem jaz nosil v srcu veselo zavest, da sem bil tretjič pri Savici.

Dr. I. Samsa :

Pozdrav.

(Narodopisna črtica.)

Pozdrav je izraz prijateljstva ali spoštovanja; izrazi se ali s telesnim gibanjem (mimiko) ali dotikanjem ali z besedami ali z obojim ali celo z vsem trojim. Oblike naših pozdravov se nam zde preproste, enostavne; a imajo svojo zgodovino. Tudi naš pozdrav je ustalina (Sediment) kulturnohistoričnega razvoja.

Življenje posamnega naroda je podobno življenju posamnega človeka. Tudi narodi imajo svoj postanek, svojo mladost in zrelost, nazadnje starost in smrt. So pa tudi narodi, katerih razvoj ne pride preko otroške dobe. Zakaj je bila v starem in srednjem veku nositeljica svetovne zgodovine le Evropa in del Azije? Ker drugi narodi niso bili zreli za velika dejanja. Vzroki, zakaj narodi črnega in rdečega plemena niso zmožni za višjo kulturo, so morda še premalo pojasnjeni, a gotovo zanimivi. Življenje teh narodov se udejstvuje bolj vegetativno in senzitivno (podobno rastlinskemu in

živalskemu življenju) kakor pa umsko in nravno. Zanimivo je, kako se to celo v pozdravu teh narodov javlja.

Tako je n. pr. znameniti švedski preiskovalec Azije Sven Hedin (r. l. 1865.) opazoval v Tibetu prav tak pozdrav, s kakršnim pozdravljajo včasih hribovski otroci pri nas drug drugega: jezik si pokažejo. Narodoslovci pravijo, da je ta šega pri Tibetancih ostanek starega vražarstva, s tem hočejo zlega duha pregnati. Podobno razlagajo pozdrav afrikanskih zamorcev Ukereve in Masai, ki plju-nejo pred tistim, ki ga hočejo pozdraviti; otočani na Marijanskih otokih pa so olikanejši, pred imenitnejšim nikoli ne store tega. V Evropi je to od nekdanj znak zaničevanja. Še bolj primitivno-senzitiven je pozdrav pri narodih Vzhodne Indije, ki za pozdrav vsrkavajo zrak, kakor bi hoteli došlega poduhati; namesto: „Poljubi me!“ pravijo: „Poduhaj me!“ Tako tudi v Melaneziji. Važno vlogo pri pozdravu igra nos tudi pri domačinih ob reki Amazoni; ako se snideta dva prijatelja ali znanca, tedaj vzame vsak svojo cevko napolnjeno z duhanom, jo vtakne drugemu v nos in mu puhne tobak v nos. Otočani Tihega oceana si za pozdrav drgnejo nosove. Na Tongo-otokih polagajo drug drugemu nos na čelo. Morda je to posnemanje živalskega duhanja. Turek si položi roko na srce in na čelo.

Nekateri divji narodi imajo dolge pozdrave, morda ker imajo več časa nego mi, hitro živeči moderno-kulturni ljudje. V Laplandu, v severni Aziji in Ameriki je doma tak-le pozdrav: znanec dene desno roko na levo ramo prijatelja, drgne s svojim licem in nosom ob lice in nos drugega in pravi pri tem: „Dobro, dobro!“ Prebivalci ob Kotzebue-jevem zalivu, na zapadni obali Alaske, se dotikajo drug drugega z nosom in se božajo z roko po obrazu. Na Filipinskih otokih se za pozdrav črnci vsedejo na tla, zgrabijo nogo gosta ter si drgnejo ž njo obraz. Afrikanci na rtiču Lopez pripognejo koleno, padejo na tla in ploskajo z rokami (moderno!), neki otočani stopijo tri korake nazaj in nato tri naprej. Pri nekaterih polarnih narodih so opazovali sledeč pozdrav: Ako pride kdo od sosednjega plemena, se postavijo domačini vsi v eno vrsto, eden stopi iz vrste in s tujcem se pričneta drug drugega biti na lice, dokler eden ne omaga in ne pade. Ostanek iz onega časa, ko so bili rodovi v vedni vojski med sabo. Hindostanci si za pozdrav pulijo brado. Na Himalaji pa si prijatelji obračajo hrbet — grozna netaktnost v evropskem salonu.

Že stari Špartanci so učili mladino, naj pred starimi ljudmi vstane, to je tudi pri nas uradni šolski pozdrav. Prebivalci Karolinskega otoka Kusai pa v tem pozdravu ne vidijo nikakega spoštovanja; pred svojim glavarjem se preprost Kusajec vsede, pred navadnim plemičem pa stoji sklonjen, z rokama pa se vpre v kolena. Tako pozdravlja na nekem drugem Karolinskem otoku žena

svojega moža. Polinezijci pa pozdravljajo z našim poklonom; ako srečajo višjega, sklonijo glavo, a nikdar ne govore ž njim stoje, ampak vedno sede. Kitajec nasproti višji osebi sklone roki, v prgišče stisnjeni, s palci skupaj, jih poniža proti zemlji in dvigne. Če bi se odkril, bi jih dobil 50 z bambusovo šibo, ker to izraža zaničevanje. Zato je Kitajec kakor Jud tudi pri molitvi pokrit. Naš navadni moški pozdrav obstoji v tem, da se odkrijemo, vojaki odkritje le markirajo s tem, da se dotaknejo z desno roko svojega pokrivala. Japonec si z lepim poklonom sezuje čevlje, Afrikanški rod Joruba in primorci Zlate obale v Zah. Afriki so pa še vljudnejši; ti odkrijejo za pozdrav tudi rame (če imajo sploh pokrite!), na otoku Tahiti v Velikem oceanu pa celo zgornje telo, če je glavar navzoč, enako v Abesiniji vpricho znamenitejših oseb. Angleški filozof Herbart Spencer (1820—1903) razlaga to kot simbol, znak, ki je preostal iz one dobe, ko je zmagovalec zaplenil vso lastnino premaganega sovražnika. Fani, rod zapadne srednje Afrike, pozdravljajo s tem, da se usedejo gostu v naročje, Masai pa tudi tako, da se s sklonjeno glavo dotaknejo prsi in trebuha svojega gosta. Neki Koari iz angleške Nove Gvineje je pozdravil misijonarja tako-le: roko mu je položil okoli vratu in ga božal pod brado.

Cela vrsta pozdravov obstoji torej v dotikanju. Najpreprostejši in najstarejši in najsplošnejši pozdrav te vrste je podajanje rok. Ta pozdrav pozna že Homer pri Grkih in danes je last vsega civiliziranega sveta. V to vrsto pozdravov spada tudi poljub; ta pozdrav je že precej rafiniranejši nego pozdravi divjih rodov, toda je-li tudi točnejši, o tem bi se dalo prerekati. Poljub je silno star pozdrav, že v starem veku ga poznajo v Aziji in v Evropi. Herodot pripoveduje o starih Peržanih: Če se srečata dva po dostojanstvu enakovrstna Peržana, se poljubita na usta, če je eden plemenitejši, se poljubita na lice, če pa je stanovska razlika med njima zelo velika, se vrže nižji pred višjim na tla, se dotakne s čelom tal in jih poljubi, ali pa pozdravljenčevo obleko (*προσώνησις*). Tako so pozdravljali Peržani svojega kralja. Za časa Kira Mlajšega (umrl v bitki pri Kunaksi 3. sept. 401.) je veljal ta predpis tudi za Grke. In ko se je Aleksander Veliki po slavnih zmagah nad Peržani pomehkužil in sprejel perzijski dvorni ceremoniel, je tudi zahteval tak pozdrav od svojih junaških Makedoncev, kar je vzbudilo velik škandal v njegovi armadi. Iz zahodne Azije je prešel ta pozdrav celo na Kitajsko v 1. stol. pr. Kr. Tuji poslanci so morali do 19. stol. na ta način kitajske cesarje pozdravljati. Turki pa še danes tako pozdravljajo svojega sultana. Tudi naše poklekovanje v cerkvi in naš družabni poklon je nastal iz te orientalske proskineze.

Najstarejši grški pesnik Homer pripoveduje v Odiseji, da sta Odiseju, po dvajsetletni odsotnosti vrnivšemu se domov, zvesta služabnika Filojtij in Evmaj poljubljala glavo, roke in rame. Iz Perzije

je prišel poljub kot pozdrav preko grškega Vzhoda in Egipta v Rim. Tiberij je moral odrediti edikt proti vsakdanjemu poljubljanju in to razvado biča tudi satirik Marcial (42—102 po Kr.). Tudi sveto pismo omenja ta pozdrav že v prvi knjigi (Genesis). In krščanstvo ga je prevzelo kot znak prave krščanske ljubezni. Sv. Pavel piše: „Pozdravite vse brate s svetim poljubom!“ Rabil se je pri daritvi sv. maše. Dandanes se je ohranil le še sled pri slovesni sv. maši z asistenco. Poljub kot pozdrav je prešel tudi v dvorni ceremoniel; kadar se snideta dva vladarja, se poljubita; vatikanski ceremoniel predpisuje poljub križa na papeževem čevlju. Pri nas obstoji v fini družbi predpis, da gospod poljubi roko dami, katero hoče pozdraviti. V navadnejšem življenju se to godi le z besedami; mestna dekla pozdravlja svojo gospo z besedami: „Kisti hant“ (Ich küsse die Hand), slovenski gigerl pa pravi: „Ljubim roko“ namesto „poljubim.“ Zdaj smo pa že pri tretji vrsti pozdravov, pri besednih pozdravih.

Beseda je najadekvatnejši izraz človekove notranjosti, njegovega mišljenja in čustvovanja. Kar človek doznava, čuti in spoznava, vse to ima tendenco, teženje, da se v zunanji besedi izrazi. To velja tudi pri pozdravu. Domačini v Kamerunu, Duala, pravijo za pozdrav: „Jehuse“ (vidim te); zelo lep je odgovor na ta pozdrav: „Niambe“ (če Bog hoče). Podobno Zulu-Kafri v Afriki: „Saku bona“ (vidimo te).

Večina besednih pozdravov izraža željo, naj se gostu ali znancu v kakršnemkoli oziru dobro godi ali kaj posreči. Večkrat ima tak pozdrav obliko vprašanja. Kitajec pozdravi gosta z vprašanjem: „Če-fan-lio ma?“ (Ali ste že jedli riž? Riž je glavna hrana za Kitajca). Prijatelja pa pozdravi: „Ali je Tvoj želodec v redu?“ Nемеc pravi pred obedom: „Mahlzeit!“ ali: „Wohl zu speisen!“ Slovenec: „Dober tek!“, kar je precej divjaško; lepše in olikanejše: „Bog blagoslovi!“ Egipčan vpraša za pozdrav: „Ali se zelo potiš?“ Peržan želi prijatelju: „Naj se Tvoja senca nikoli ne skrajša!“ Lep je pozdrav Bečuvanov v Južni Afriki: „Tumella!“ (Bodi moj prijatelj!) Wahehe v vzhodni Afriki pa pozdravljajo z besedami: „Aze zenga!“ (Pozdravljen, bik!) Za nas, Evropejce, nekoliko nepričakovano, dasi tudi mi visoko cenimo živinorejo.

V pozdravih se nam večkrat odkrivajo posebne kulturne težnje. Rimljani so se za časa republike (510—31 pr. Kr.) pozdravljali z: „Ave, vale!“ — Bodi zdrav! Na zdravje! Prva naloga rimske republike je bila skrbeti za krepko, zdravo vojaštvo. V razkošni dobi cesarjev pa so se Rimljani pozdravljali s pretirano fineso: „Quid agis, dulcissime rerum?“ — Kako se Ti godi, ljubček? Odgovor: „Suaviter“ (sladko) kaže lagodnost in uživanje tedanje rimske družbe. Starogrški pozdrav: „Χαίρε!“ (Veseli se!) kaže zmerno čutnost lahkoživečih Grkov. Modernemu Grku je *Χαίρε* (izg. here) pozdrav za slovo, nasproti tujcu: „καλήν πατρίδα!“ (srečno domovino!) — „Srečno hodi!“

je rekel cesar Janez, „minister Gregor pa nič.“ (Levstek, Martin Krpan). Novogrški pozdrav pri prihodu: „Kalimero!“ — Dober (lep) dan! in: „Kaloso rines!“ — Dobrodošel! — Divji arabski rodovi so v vednem boju med seboj, mir jim je dragocena stvar; njihov pozdrav je: „Salem aleikum“ — Mir s Teboj! Arabec pravi tudi: „Buid el bela alik!“ — Vse hudo naj bo daleč od Tebe! Nemec pravi: „Gehab dich wohl!“ Rus: „Zdrawstwo“. Turek, Nemec in Slovenec: „Dobro jutro!“ Dunajčan pa ima vedno svoj stereotipni: „Guten Tag!“ Tudi pri slovesu in, če treba, tudi o polnoči. Navadno se sliši samo: „'n Tag!“ ali celo: „Tag!“ Porenec in Westfalec: „Wie geht's?“ Saks je zelo prijazen: „Einen schönen guten Morgen!“ Čeh: „Sluga pokoren! Ma ucta!“ — „Lahko noč želim, vaš pokorni sluga, dobro spite!“ Avstrijski Nemec nasproti gospodi: „Küss' die Hand“, a tega ne stori, dočim Poljak tudi roko poljubi. Višji stanovi na Poljskem se pozdravljajo: „Ali ste srečni?“ Lep in za katoličana posnemanja vreden je pozdrav južnih Nemcev: „Grüß Gott!“ — Prav katoliški pozdrav pa je: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ Ali sedaj krajše navadno: „Hvaljen Jezus!“ Po Istri in na Hrvatskem sem slišal od preprostih ljudi vedno: „Hvaljen Isus i Marija!“ Ali: „Hvaljen Bog!“

Kozmopolitičen in brez življenja je: „Dober dan! — Bon jour! — Buon giorno!“ Trgovski Italijan vpraša: „Kako stojiš?“ V Genui je v rabi pozdrav: „Zdravje in dobiček!“ Španec stisne prijatelju roko in mu želi: „Živi mnogo let!“ Nečimerni Francoz pozdravlja: „Kako se nosite?“ ter si zadovoljno gladi konec brade, češ: Poglej mene! Rus: „Počutite se dobro!“ Krepki in energični Šved: „Kako morete?“ ali pa: „Na kaj mislite?“ Danec: „Ali živite dobro?“ Mnogo potujoči Holandec: „Kako potujete?“ Anglež krepko stisne roko in vpraša: „How do you do?“ (kaj delate?), pri tem pa niti ne trenje.

Preprosti Slovenec pozdravlja preprosto, pa odkritosrčno: „Dober dan! — Bog daj srečo! — Z Bogom! Srečno! — Na svidenje!“ Večkrat tudi samo s tem, da privošči drugemu prijazno besedo, s katero vpraša po delu, katero ga vidi ravno opravljati: „Greste pa k deseti (maši)?“ — „Boste mlatili?“ — „Kaj boš naredil?“ Še sedaj me oče, kakor že leta in leta, ko pridem domov, pozdravi z besedami: „Kdaj si prišel?“ In njegove zadnje besede v slovo so: „Pa kaj piši!“ Te besede ne kažejo čutečega srca, — naš človek ne nosi srca na jeziku —, pač pa ga kaže solza, ki mu zaigra v očeh, ko mu sežem v roko in pozdravim: „Z Bogom!“

Kakor smo torej videli, razdelimo pozdrav lahko v tri vrste v teh-le stopnjah: pozdrav, izražen z gibanjem (mimični pozdrav), z dotikanjem (atrektacijski p.), z besedami (verbalni p.). Najbolj intimen in prijateljski je zadnji, ki je pa na adno združen z drugim. Pa naj bo že pozdrav tak ali tak, pravi pozdrav je le tisti, ki izraža res odkritosrčno, dobrohotno notranjost.

Aleksijev:

Slovo.

Bilo je tisto jutro, ko se je odpravljaj abiturijent Ivan Rožanec v svet za svojim ciljem. Še o mraku je zapustil dom in dobro se mu je zdelo to — vas še ni oživila in zato je lahko odhajal. Kajti težko bi bilo slovo, če bi bila že vsa prazničnosvetla in bi ga zadrževala s stoterimi vezmi. Sedaj pa, ko je stopil iz gozda, je bilo že jasno jutro in iz doline je zablestela Sava.

Takrat se je ozrl. Visoko nad njim so se dvigali domači vrhovi, čisti in ožarjeni od jutranjega solnca; le tuintam je še visela bela meglica, a tudi ta je kopnela boljinbolj. Na najvišjem vrhu je ždela ponižno cerkvena sv. Neže, skrita med drevjem.

Ivanu se je zgenilo v srcu in težko se je ločilo oko od domačih hribov. Srce je bilo pri njih — a pot je vodila dalje. Sava je blestela boljinbolj, njeno šumenje se je čulo vedno glasneje.

V dolini ob Savi je stopil v gostilno, ker je moral dobiti brodnika. V veži je bila družina pri zajutruku.

»Dobro jutro! — Čez Savo grem!«

»O — Bog daj, Ivan! — Kam si se pa namenil?« ga je vprašal krčmar in vstal izza mize. Bil je majhen in z očmi je neprestano pomežikoval. Začel si je brisati roke ob predpasnik in gledal Ivana s smehljajočimi očmi.

»V Ljubljano.«

»Da greš res v lemenat?« — ga je vprašal in vsa družina se je radovedno ozrla v Ivana.

»Grem!« — je odgovoril ta in jezilo ga je, da ga krčmar izprašuje.

»No, pa pojdiva!« je dejal krčmar.

Ko se je zibal čoln sredi Save, se je krčmar iznova zagledal v Ivana in obraz se mu je skremžil v čuden nasmeh.

»Kaj bodo pa na pošti rekli? — Kaj niste bili tako — no, že malo domenjani?«

Popustil je veslo in kakor ris je prežal na odgovor.

»Veslajte, oče Pelko! — Glejte, kako voda čoln zanaša!«

Starec se je ugriznil v spodnjo ustnico in začel na vso moč veslati, da je zakipela voda ob čolnu in pljuskala čez rob. Ko je škrtnil čoln ob breg in se zajedel v sipino, je Ivan hitro skočil na suho in ponudil starcu dvajsetico.

»Le imej; si morda bolj potreben!« je ta nejevoljen odklonil in odveslal nazaj.

»Pa Bog plačaj!« je zaklical Ivan in se smejal, da je krčmarja tako ujezil.

»Predrznost, kakšna je!« ga je obsodil. Potem pa je hitel proti kolodvoru, ki je sameval nad Savo.

Na kolodvoru ni bilo potnikov. Ko je prisopihal vlak, se je obrnil Ivan proti kupeju, kjer ni bilo nikogar pri oknu. In res — bil je prazen, le neka gospodična se je dolgočasila pri ilustriranem časniku.

Položil je kovčeg na polico, potem pa pristopil k oknu. Še enkrat mu je splaval pogled proti domačim hribom, ki so se kopali v blesteči solnčni svetlobi. In takrat so se začeli gibati spomini.

Vsedel se je in zastrmel skozi okno in ni opazil, kdaj da se je vlak začel premikati. Tako natihoma so se prikradli spomini in ga omrežili, da se ni zavedal.

Spomnil se je sinočnjega večera. Dolgo so se po večerji razgovarjali — za slovo. Vsem je ležalo težko na srcu. Njemu pa se je zdelo, da je to zadnji večer njegovega življenja; — prihodnost je bila tako tuja, nepojmljiva. Zato se je oddahnil, ko je odšel v svojo sobico in bil sam s svojimi mislimi. Ni hotel prižgati luči; naslonil se je na odprto okno in zastrmel v mesečno noč. Iz velike sobe so se čuli koraki, drsajoči semtertja; poluglasne besede so prodirale do njega. Ivan je posluhnil in zaslišal mater, ki je dejala: »Dolga je bila pot in bala sem se zanj, a sedaj je rešen.«

Ni vedel, s kom je govorila. Morda z očetom, morda s starejšo sestro — le to je odmevalo v njem: rešen! — Moj Bog, res rešen? Ali ni to nepremišljen korak?

Iznova je zadivjalo v srcu. **Obraz si je zakril z rokami in v glavi je močno kljuvalo.** Misli so vrele, a trezno ni mogel misliti. — Tedaj so se začule stopinje na kameniti stezi, zadonel je vesel smeh in poluglasna pesem se je oglasila.

Ivan je pogledal v svetlo mesečno noč in oči so se mu zjasnile. Spoznal je prihajajoče. Bili so vaški fantje, prijatelji iz mladih let, s katerimi je tudi sedaj še rad občeval. Marsikateri večer so peli pod lipo sredi vasi lepe narodne, polne mladosti in ljubezni. In tudi nocoj ga niso pozabili.

»Ivan!«

Eden izmed njih je pristopil k oknu.

»Kaj je — Peter?«

»Ne greš? — Pojdi! Slišimo, da že jutri odideš. Za slovo bomo pa vendar katero zapeli!«

Ivan je šel in dolgo v noč se je razlegala zategnjena pesem po tihi vasi in se mešala z glasovi šumeče Save, ki je šumela globoko spodaj v dolini.

Na to je mislil Ivan v vlaku, kako se je poslavljal od mladosti in njenega veselja in zdelo se mu je, da je že dolgo od tega, kar jo je živel ali pa samo sanjal o njej. In spomnil se je vseh dragih, s katerimi se je srečal na poti svoje mladosti. V duhu je videl, kako se je ob slovesu ovlažilo marsikatero oko in zadrhtele ustnice v prikriti boli.

Misli so se menjavale; slika za sliko je drvila mimo njega — a pred vsemi je vstajal cilj, velik in svetel. Ob njem so bledele slike, le kakor prijeten spomin je ostalo v duši.

Medtem je brlizgala lokomotiva in hitela ob Savi mimo belih vasic, kopajočih se v tisočerni solnčni svetlobi. Enolični kolodvori so se vrstili, a potnikov ni bilo novih.

Ivan se je ozrl po sopotnici. Začutil je namreč njen pogled. In res — njene oči so bile pogreznjene vanj. Ivan je zardel in kakor osramočen se je obrnil proč proti oknu.

— Spoznala te je. Vse skrivne misli ti je brala iz tvoje duše. Neprevidnež — tako si se razkril pred njo in ona te gleda s pomilujočimi očmi! —

Ta misel mu je šinila v glavo, a takoj za njo se je dvignil kljubovalen ponos. Z izzivajočim pogledom se je obrnil do nje. Za trenutek sta se srečala pogleda, a kmalu se je njen umaknil.

»Kako dolgočasen je moj sopotnik,« si je morda mislila in se zagledala skozi okno na polje, kjer je rjavela ajda in se po strniščih sprehajala živina s počasnimi koraki.

Tudi Ivan je pogledal skozi okno. V daljavi so se prikazovali visoki zvoniki, začrneli tovarniški dimniki, ki so bruhalo kope črnega dima, a nad vsemi se je dvigal zarjaveli grad, na katerem so blestele šipe v zlati svetlobi.

Ivan je vzel s police kovčeg in čakal. Polagoma se je vlak ustavljal; prikazovalo se je dolgo kolodvorsko poslopje, na peronu je zašumela množica. Naenkrat se je zganil med množico širok bel klobuk. Ivan se je nasmehnil. Le en tak klobuk je poznal — njegov lastnik je bil sošolec Gradnik.

Kakor roj se je vsulo iz vozov, gneča na peronu je narastla in le s težavo se je preril Ivan do Gradnika. A ta ni bil sam; še dva sošolca sta bila z njim.

»Servus, Rožanec! Le sem — Tu je zid, ob katerem se razbije vsak val!« je klical Gradnik in vihtel beli klobuk.

»Bog vas živi, prijatelj!«

Podali so si desnice, potem pa je eden izmed sošolcev vzel Ivanu kovčeg in obrnili so se proti izhodu.

»Gospoda moja — sedaj ko je zavladata akademična svoboda, predlagam, da gremo v prvi hotel, koder nas popelje pot!« je predlagal Gradnik.

»Bravo — bravo!« sta klicala prijatelja. Ivan pa je pogledal na uro in dejal:

»Meni ne kaže hoditi, ker —«

»Beži — beži! Ali se boš takoj zabubil? Tebi za slovo od življenja, nam pa za srečno pot v življenje pač moramo izprazniti par kozarcev,« je silil Gradnik.

»Jaz pa predlagam, da gremo v naš stari refugium peccatorum,« se je oglasil tisti, ki je nosil kovčeg.

»Naj bo — samo da kam gremo!« se je predramil tretji, majhen človek s poetično frizuro. In obrnili so se proti skromni krčmi, mimo katere je gospoda hodila s prezirljivim pogledom, a mladi dijaški revolucionarci so se prav radi zatekali tjakaj.

»Vina gori!« je zaklical Gradnik, ko so prišli v malo sobico, namenjeno že odnekaj samo dijakom.

Posedli so krog mize in Gradnik je točil.

»Prijatelji,« je izpregovoril in prijel za kozarec, »danes praznujemo žalosten dan. Naš sošolec in prijatelj je napravil oporoko in se poslavlja od sveta —«

»Ne šali se, prijatelj!« je ugovarjal Ivan.

»Mir, prosim,« se je ujezil Gradnik in ga ošinil s strogim pogledom.

»Nekdaj sem upal, da bomo vsi štirje odrinili na univerzo in se opajali z akademično svobodo — a sedaj me je potrla žalostna vest, da se nam je izneveril naš sošolec in prijatelj Ivan Rožanec —«

»Žalostno! — Škoda!« sta vzdihnili onadva.

»On, kateri je bil smel kakor orel, je povetil peroti in se pomešal med ponočne —«

»Gradnik! — Tega ne dovoljujem! To ni več prijateljstvo!« se je razburil Ivan in vstal od mize.

»Ivan! — Ne bodi tak! To je pač šala!« ga je miril tisti, ki je nosil kovčeg.

»Saj nisi še tamkaj! Prihrani za pozneje « je govoril tisti s poetično frizuro.

»Torej — gospoda moja — pijemo pogrebščino, a pijmo jo veseli. Bog te živi, Ivan!«

Kozarci so zazvenčali, a nekaj težkega se je vleglo na družbo. Spogledali so se in vsi hkrati so začutili, kako so si tuji.

»Da bi ti ugajalo življenje, Ivan! Ne verjel bi, da boš ti zašel v semenišče!« je modroval tisti, ki je nosil kovčeg.

»Razmere!« — je kimal Gradnik. »Oče ne dá izpod palca, alo Ivan — hajdi za vrata, kjer je zapisano: Virtuti et Musis. — Kaj ne — Ivan?«

»Ne — koristolovec nisem. Če bi bilo to —«

»Pojdi, pojdi! — Saj se poznamo!« se je zasmel tisti s poetično frizuro in ga potrepal po rami.

»Veste kaj, zapojmo! — Sem mislil štu...«

»Gradnik!«

Ivan je razburjen planil pokonci. Oni trije pa so priskočili in ga prijeli za roke.

»Ivan, kaj ne razumeš šale?«

»Saj smo prijatelji «

»Rožanec — pamet!«

Takrat je prišla v sobico natararica.

»Gospodje — kaj pa imate?« se je zasmejala.

»Glejte, gospodična Rezika — Rožanec nam hoče na vsak način uiti v lemenat, mi pa ga zadržujemo,« je razlagal Gradnik.

»Res?« — se je začudila natararica in se smejala Ivanu prešerno v obraz. Ivan je bral v njenih očeh zasmeh, zato je pograbil klobuk in kovčeg. Ne, pred tujci ga ne bodo poniževali!

»Jaz grem — prijatelji!«

In mirno je podal Gradniku desnico.

»Ostani še malo — Ivan!«

»Jaz grem!«

»Čakaj, da te spremimo!« — je dejal drugi.

»Hvala, grem sam! Torej z Bogom!«

Hitro je odšel, prijatelji pa so osupli strmeli za njim.

»Naj gre! Saj tako ni več za družbo « — je dejal Gradnik in prezirljivo zamahnil z roko.

»Da bi bil tak, ne bi bil verjel!«

»Že naprej se mu pozna!«

Poparjeni so se vsedli k polnim kozarcem, a nič več ni bilo prešerne besede.

Ivan pa je hitel po ulicah. Nič več ni bilo v srcu bojazni in žalosti. Klobuk si je pomaknil nazaj in z veselim obrazom je hitel proti sivemu poslopju, kjer vlada mir in ne hrufe vsakdanje življenje. Kako puhlo in vsakdanje je vse! In kakšni so njegovi prijatelji. — Sama fraza! — V tem hipu se je Ivan začudil, kako da se je mogel z njimi družiti. Ugajala mu je morda njihova samozavest in vserazdirajoča kritika. A kje so njihovi cilji?

V njegovem srcu pa je vstajal cilj, lep in vabljev in zažejalo ga je po njem. Zato je hitel po ulicah, da so ga spremljali radovedni pogledi.

Kmalu so se zaprla za njim težka vrata — za njim je bilo vsakdanje življenje; noga je nastopila pot za ciljem —

Prof. I. Dolenc:

Nekaj za počitnice.

Beatus ille, qui procul negotiis,
ut prisca gens mortalium,
paterna rura bobus exercet suis.
Horac.

»Blagor mu, kdor — daleč od državnih poslov — tako, kakor v dobrih starih časih obdeluje grudo svojih očetov z lastnimi voli.« — Živeti si znal, Horac! Presedal ti je Rim s sijajem na dvoru, presedali so ti obiski pri Avgustu, dolgočasili so te govorniki na foru, ki so se trudili zakriti z besedami to, kar mislijo, pomilovalno

si se smejal nervoznemu pehanju množice za denarjem in častmi; raje si se izprehajal daleč od Rima po svojem posestvu v sabinskih gorah v pomečkani in umazani tuniki — togo si nosil itak samo vsake kvatre ob posebnih praznikih — jedel zelje, žgance in mleko, pokušal z lastnimi rokami stisnjeno vino, kramljial s sosedi, ki so živeli tako naravno in skromno kakor poljska miš, kateri si postavil spomenik v svojih satirah, — in se pregrešno smejal vsem, ki jih je prevzela želja po časteh in denarju, da so se potili in klanjali po Rimu. Rad ti verjamem, da si bil »pinguis et nitidus bene curata cute,« da si bil tolst in da se ti je svetila dobro oskrbovana koža. V tem oziru si res — naš ideal v počitnicah. Nisi bil prijatelj šolmaštrov; grdi Orbilius te je bil brezdvomno večkrat prehudo naklestil v šoli! Vendar boš dovolil, da napišem tebi v čast par misli, kako naj se ljudje, ki se med šolskim letom trudijo, da dospo v osmi šoli do tebe — seveda, če so na gimnaziji — v počitnicah povrnejo nazaj k materi zemlji, ne v svojo smrt, ki si se je ti tako bal, ampak v utrjenje in izpopolnjenje svojega življenja. Samo na en del kmetovanja se hočem ozreti, na sadjarstvo.

* * *

Kaj, s sadjarstvom naj se bavim v počitnicah? Saj se vendar ne pripravljam za kmeta! Jaz bi pa želel, da tudi ti, mladi prijatelj, postaneš, ali še bolje ostaneš deloma kmet celo življenje, in sicer v tem večji meri, čim bolj boš v svojem bodočem poklicu odtujen naravi in telesnemu delu.

Ni nova tožba, da dovrši velik del naše mladine svoje študije z močno oslabljenim zdravjem. Zrak in solnce, ta dva stebra držita življenje pokoncu! V mestnih sobah primanjkuje obojega. Gibanje povzroči v človeku čvrstejše kroženje krvi, delo in znoj jeklenita kite in živce, dajeta telesu odpornosti, dajeta duhu podjetnosti, poguma in humorja. Primerjajte včasih izobraženca s kmetov z njegovim bratom na domu Videli boste posledice solnca, gibanja in znoja!

Dijak lahko združi prednosti izobrazbe s prednostjo življenja v naravi. To mu omogočijo počitnice. Večina kmetov starišev pomaga dijakom tudi proti njih volji do tega združenja; mnogo dijakov opravlja v počitnicah doma vsa dela, kakor drugi člani rodbine. Taki se navadno ne pritožujejo med šolskim letom radi bolehnosti. Toda čim večji postaja dijak, tem bolj ga doma spre-gajo od dela. Kmalu pride čas, ko dela vsakdo samo, ako se mu ljubi. Za ta čas pa je potrebno, da ima vsakdo doma kako delo, ki ga opravlja rad in prostovoljno. Ta rad kosi, drugi dela na vrtu, tretji v gozdu. Meni je od kmetovskih opravil najljubše sadjarstvo.

Ne leži edini pomen sadjarstva v tem, da si pošteno pretegneš svoje ude pri kopanju jam. Sadjarstvo te vpelje polagoma več ali manj v vse panoge kmetijstva. Seznaniš se z vrstami prsti, z nači-

nom gnojenja. Sadjarstvo ti tudi odpre oči, da boš potoval z večjo koristjo, ker boš poznal sadne vrste. Zlasti pa so važne strokovne izkušnje, ki si jih pridobiš na tem polju. Prišel boš zopet nazaj med ljudstvo kot duhovnik, učitelj, uradnik. Kako neprijetno je, če ne znaš z ljudstvom o nobeni reči, ki ga zanima, govoriti kot izvedenec. Na polju sadjarstva postaneš lahko res strokovnjak. Teoretično podlago ti dá v šoli botanika. O vseh vprašanjih, ki se pa tičejo sadjarstva, te pouči najbolje list »Slovenski Sadjar«. Vzemi enkrat list v roke! To je najboljše priporočilo. Videl boš, s kako skrbjo je izbrana najzanimivejša tvarina. Cele knjige o sadjarstvu ne boš bral. Pač pa boš z lahkoto predelal vsak mesec eno številko, ki se ozira v prvi vrsti na dela, ki so za tisti mesec potrebna.¹ Sadjarstvo ti bo tudi oddih za duha; ob prostih urah boš šel med svoja drevesa in v prijetni skrbi zanja pozabil na vse težave, ki te tarejo.

¹ Naročnina 3 K na leto. Izhaja v Ljubljani.

Nedin Sterad:

Ob Medvedovem grobu.

Na Žalah, vel. četrtek 1912.

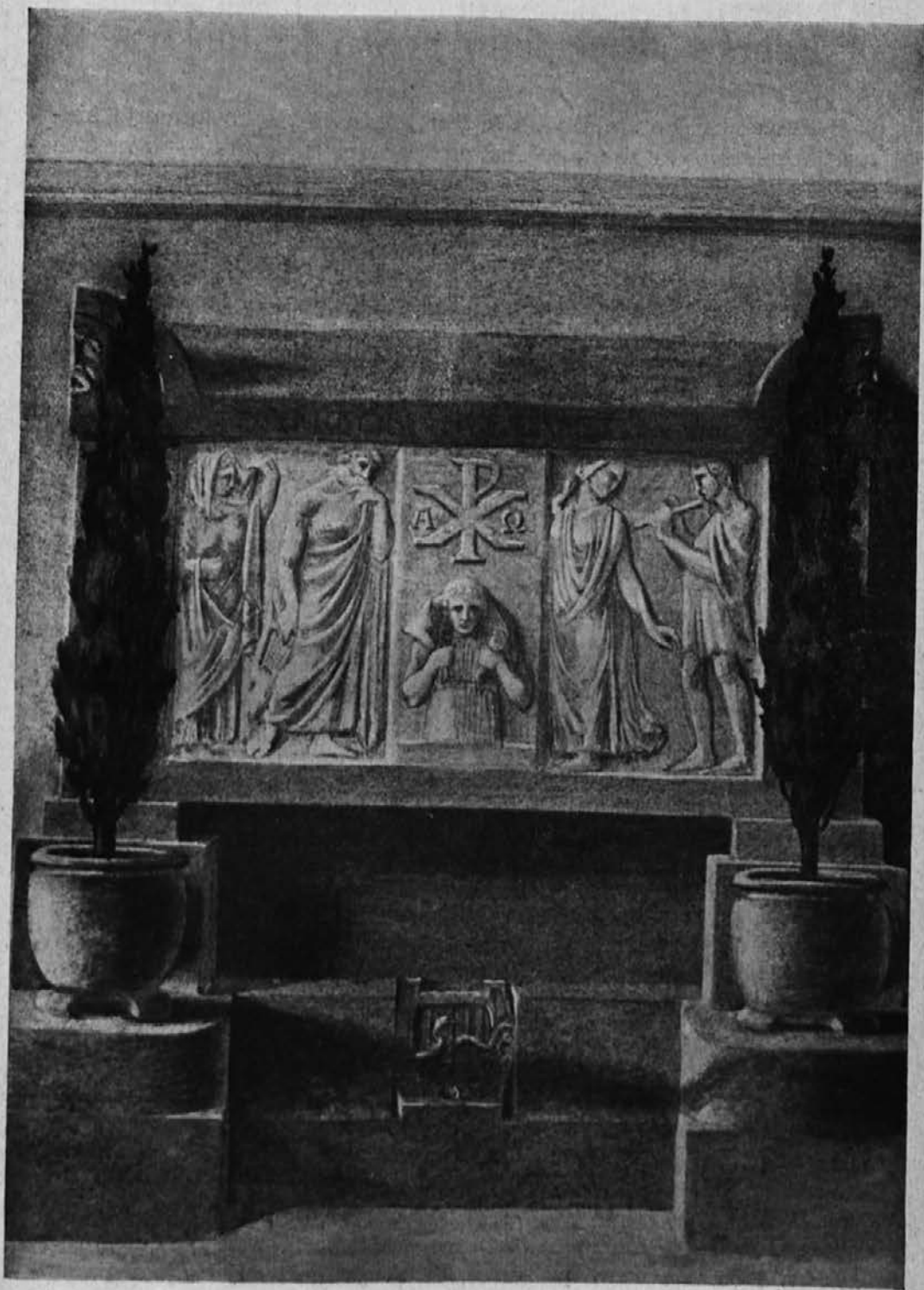
Pomladni dan ... na njivi posvečeni
pri grobu grob med cvetkami sameva:
tu verno čakajo vstajenja dneva
doline solz otroci zapuščeni.

Po zidu vije se bršljan zeleni,
ob grobu na cipresi slavček peva;
otožno glas od cerkve sem odmeva —
na vrbi listi še vise rumeni ...

Le poj mu slavček pesem nad gomilo,
saj peval on do smrti je v življenju,
ki kakor solnce nam je zatonilo.

Pomladi čakal v bridkem je trpljenju,
da mir srce bi zopet zadobilo —
a našlo ga je v grobnem tu trohnenju.

Peruzzi—Pavlin: Medvedov spomenik.

Dr. Fr. Kulovec:

Izobraženi stanovi v prvem krščanstvu.

(Konec.)

Krščanstvo je stopilo v svet, ki je razvil visoko zunanjo kulturo. Umetnost in znanost, obrt in trgovina so cvetele, po mestih se je nakopičilo veliko bogastvo. Velikanske vsote so bile združene v rokah posameznih družin. Če premislimo, da je imel v tisti dobi denar visoko ceno, se moramo strmé vprašati, odkod one velike vsote, ki o njih poročajo sodobni zgodovinarji, da so z njimi razpolagale razne senatorske rodbine. Pa kaj hočemo? Tedanji svet je bil kapitalističen kakor sedanji. Kapital je vladal vse, njemu je moralo vse služiti. Tedanji dobi tega celo ni bilo zameriti. Vse stremljenje časa je šlo za tem, da ustvari na svetu nebesa. Pretežna večina je videla cilj življenja v svetni, posebno materielni kulturi. Življenje človekovo se naj odigrava v ozkih mejah tostranskega življenja. Naravna posledica takega naziranja je seveda, da se vse misli osredotočujejo le okoli materielnih dobrin. Kje je tukaj še prostora za idealen polet duha? Ali si ne bo izkušal vsak posameznik priboriti čim največ dobička in čutnega ugodja? In to tudi preko nravnih načel. Saj ne more dobiti za njihovo obveznost in občno veljavnost zadostne utemeljitve, če ni osebnega posmrtnega življenja. S tem pade tudi čast in dostojanstvo človeške osebnosti. Človek neha biti npravno bitje, ki ima določene pravice. Njegovo usodo odločuje samo slep slučaj. Komur je narava podarila moč in bogastvo, je srečen, kdor tega nima, zanj ni pravice. Njegov življenski cilj je, da služi v suženjstvu močnim in bogatim. In res so po naravi prostega človeka rabili le kot sredstvo po načinu mrtvega orodja v dosego njemu tujih smotrov. Kako žalostna usoda, ki je morila toliko milijonov ljudi!

Tej materialistični, gosposki kulturi je napovedalo krščanstvo boj. Narodom je pokazalo nov življenski cilj, s tem je pa tudi že položilo temelj za socialno prerojenje sveta. Pokazalo je vsem narodom nebeške ideale, nadnaravne smotre, ki jih morajo dosepati z nadnaravnimi sredstvi. Po krščanskem naziranju znanost in umetnost, bogastvo in moč, z eno besedo: posvetna kultura ni najvišji cilj ljudi. Njihov cilj je neprimerno višji in popolnejši, ker presega vso naravo, je torej nadnaraven. Stremljenje za omenjenimi dobrinami je pa dobro in združljivo z nadnaravnim ciljem človekovim. Še več! Človek ima celo npravno dolžnost, da pospešuje človeško kulturo. Zakaj za človeka velja npravna obveznost, da svoje stanovske dolžnosti vestno opravlja ali pa vsaj, če mu za življenje gotov stan ni potreben, da svoje moči dejstvuje v pametnem opravilu. Ora et labora je opravilo kristjanovo. To je božja volja. Kako visoko npravno vrednost ima človekovo dejstvovanje,

opravljeno iz tako plemenitih motivov! Krščanstvu je bilo in je tuje vsako pesimistično pojmovanje sveta in življenja na njem, kakor so ga pojmovale gnostične, manihejske in mantanistične sekte v prvih stoletjih krščanstva in kakor ga skušajo nekateri novodobniki naprtiti Cerkvi. O tem pričuje pač jasno vsa zgodovina Cerkve, glasno je pa znova oznanil vsemu svetu to resnico vatikanski cerkveni zbor. Rekel je, da se Cerkev ne upira »culturae humanarum artium et disciplinarum« — pospeševanju umetnosti in drugih strok — ampak svetno kulturo vsikdar pospešuje, ker dobro pozna njeno korist in njen pomen za čast božjo.

To so dobro vedeli kulturni delavci prvih časov in so se ravno zato tako radi oklepali Cerkve. Če hočemo najti zadnji vzrok, ki nam zadostno razloži zmago krščanstva nad rimsko državo, moramo vpoštevati razmerje prvih kristjanov do svojega zadnjega cilja in do sveta. Hodili so po zemlji in se brigali za vse svetne stvari, a njihovo mišljenje je bilo vedno pri Bogu. Vse kulturne sile, ki jim je nudil stari svet, so si prisvojili, a nikdar niso izgubili izpred oči nebeških idealov, ki so jim vlivali v srce novo življenje in so jim bili kažipot za njihovo delovanje.

Tako lepo govori o tem navdušenem idealizmu in treznem realizmu prvih kristjanov pismo do Diogneta iz 2. do 3. stoletja, ko opisuje njihovo življenje stemi-le besedami: »Kristjani prebivajo v grških in tujih mestih; drže se običajev domačinov v oblačilu in živežu in drugem načinu življenja; kažejo čudovito in po splošnem soglasju nenavadno uredbo družabnega razmerja. V lastni domovini bivajo, toda kot naselniki. Udeležujejo se vseh opravil kot državljani, prenašajo pa vse kot tujei. V mesu so, toda ne živijo po mesu; po zemlji prebivajo, toda v nebesih imajo družbo. Poslušni so postavljenim zakonom, pa z lastnim življenjem nad zakoni vladajo. Hudo se o njih govori, pa jih imajo za pravične; preklinjani so, pa blagoslavljajo. Dobroto deleč so kaznovani kot hudobneži, kaznovani se radujejo kakor poživljeni. Prebivajo na svetu, pa hodijo v nebesih.«

Ta duh krščanskega idealizma je bil tako silen, da je prodril celo v krog bogatašev in kapitalistov. Denarna aristokracija in mnogi premožni trgovci so se oklenili novega nauka. Zlasti cerkvene občine v trgovskih mestih Male Azije in Grške so štejele v svoji sredi mnoge »težke« člane. Mnogi kristjani so imeli sužnje, nekateri celo prav številne, kar znači po tedanjih gospodarskih razmerah veliko bogastvo. Pri nekaterih se je žalibog pokazalo, da je bogastvo v resnici ovira popolnega, bogoljubnega življenja. Herma je moral v svoji knjigi »Pastir« (iz začetka II. stoletja) že ostro nastopiti proti nekaterim bogatim kristjanom, ki so svoje srce preveč navezali na zlato in srebro. Piše: *ἐμπεφρομένοι πραγματείας καὶ πλοῦτος καὶ φυλαίς ἐθνικαῖς καὶ ἄλλαις πολλαῖς πραγματείας τοῦ αἰῶνος τούτου.*

Taki slučaji so pa vendar bili le izjemni. Večina teh ljudi je imela pravega, živega duha verske navdušenosti. Uresničilo se je tudi na teh, da je moč resnice tako velika, da oprošča celo od trdnih vezi, ki jih spleta okoli človekovega srca mamon. Moč medsebojne ljubezni je bila tako velika, da so premožni prodajali svoja posestva in izkupiček dajali v skupno blagajno za skupno uporabo. (Dej. apost. 2, 44.). Socialisti naših dni sklepajo iz tega poročila, da so bili prvi kristjani načelni komunisti in ga izrabljajo v prilog svojim teorijam. Kako malo umevajo duha prvega krščanstva! Vladal je sicer v Cerkvi neki komunizem, toda to je bil komunizem ljubezni. Nihče ga ni izsilil, rodila ga je le ljubezen do bližnjega, ki ni mogla trpeti, da bi reveži pomanjkanje trpeli. Vsaka cerkvena občina ali — kakor bi sedaj rekli — vsaka župnija je imela tako blagajno, kjer so se stekali doneski vernikov, zlasti premožnejših in bogatejših. Med vsemi cerkvenimi občinami je vladala najlepša vzajemnost, podpirale so se medsebojno, zlasti v času velikih nadlog, ki so zadele posamezne občine.

Na te župnijske blagajne so stavljali velike zahteve. Vdove in sirote so smele v prvi vrsti zahtevati javno podporo. Rimska cerkev sama je vzdrževala do 2500 vdov in revežev. (Evzebij, h. e. VI. 43). Na te svoje reveže je bila ponosna kakor na svoj edini zaklad. Stroški za vzdrževanje toliko bednih ljudi v velikih neizgodah so narastli včasih do milijon sesteracij. Iz skupne blagajne so tudi prispevali, da so reveže dostojno pokopavali. Justin poroča, da pripisujejo kristjani vsako nedeljo darove k službi božji, jih izročijo predstojniku, on jih pa porabi za sirote in vdove in za one, ki radi boleznim ali kateregakoli vzroka trpe pomanjkanje. (Apol. c. 67. Tert. Apol. 39.). Doneski so bili, kakor Tertulijan izrecno izjavlja, prostovoljni. Vsakdo je prispeval, kolikor je hotel in mogel. V velikih potrebah so priskočili na pomoč bogati senatorji in trgovci z velikimi vsotami.

Te cerkvene blagajnice so zlasti v socialnem oziru zanimive. Rešile so prav enostavno dva socialna problema, ki sta velike važnosti za delavske stanovce. Prvo krščanstvo jih je ugodno rešilo, delavstvo v modernih državah jih pa še ni moglo izvojevati. Cerkevne občine so bile namreč za vse brezposelne pribežališče, kjer so dobili podporo, in obenem posredovalnice dela. Za vse kristjane, brez izjeme, je veljala stroga zapoved dela: Kdor ne dela, naj tudi ne je. (II. Tess 3, 6). Če je pa kak kristjan brez lastne krivde prišel ob delo, je dobil iz skupne blagajne podporo, toda ne več kakor za dva dni. Rokodelci so morali v času brezposelnosti pri župniji izvrševati svoje rokodelstvo. Navadnim delavcem so morali odkazati drugo delo, da niso lenarili. »Če pa noče delati (od vas danega ali izposlovanega dela), potem je tak, ki s Kristusom trguje. Oddaljite se od njega!« ukazujejo cerkveni kanoni. (Doctr. Apost. c. 12.).

Iz tega sledi, da je imel vsak kristjan pravico zahtevati pri župniji dela in cerkvena občina mu ga je morala nakazati. To je bilo socialno največjega pomena. Delavni ljudje, ki so prišli ob zaslužek, so dobili vsikdar v cerkvi svojo oporo in podporo, ker so vedeli, da bodo uslišani, kadar potrkajo na vrata cerkvene občine.

* * *

Navedeni podatki, ki bi se dali še v marsičem izpopolniti, dokazujejo, da je bilo krščanstvo že od svojega začetka religija za vse stanove. Oklepali so se je vedno revni in betežni in zaničevani, ker so videli v njej svojo moč, vstajenje in odrešenje. Oklepali so se je vedno tudi najodličnejši in najrazumnejši ljudje, ker so videli le v njej izpolnjeno večno nemirno teženje človeškega duha po resnici. Priboriti si je pa mogla le polagoma tal. Vendar njene notranje, nadnaravne sile ni mogel nihče ustaviti na njenem zmagovalnem pohodu. Še enkrat je poizkusil silni Dioklecijan bojno srečo proti nadnaravnim silam. Vzdigniti je hotel še enkrat rimsko državo k njeni prejšnji slavi. Ko je preosnoval že politično vso državo, je hotel kronati svoje delo s splošnim preganjanjem kristjanov. Spoznal je, da je za rimsko državo, zgrajeno na versko-paganskem temelju, ekskluzivno krščanstvo nujno stalna nevarnost. Toda njegov poizkus ni mogel niti zavreti za nekoliko časa končne zmage krščanstva. Konstantin, njegov naslednik, je spoznal, da ga preganjanja ne morejo več zatreti, kvečjemu, da razbijejo itak rahlo vez rimske države. Iz tega spoznanja je potegnil konsekvence, ki bi prejalislej same od sebe nastopile. Zavrgel je paganski temelj rimske države in dovolil novi religiji prostost, ki so se zanjo kristjani tako dolgo borili in prelili toliko mučeniške krvi. Velike jasnosti spoznanja je bilo treba, da je Konstantin storil ta sklep, veliko drznosti, da ga je jel izvrševati, in veliko energije, da ga je izpeljal. Da je to storil, to je njegova velika zasluga in slava, ki mu za vselej utemeljuje pravico, da ga imenujemo Velikega. S tem je zelo pospešil zmago krščanstva. Kajti prostost Cerkve je pomenila propad paganstva. Nešteto sil je bilo oproščenih, nešteto izobražencev je stopilo na delo, da ustvarijo vseobčno krščansko kulturo. V nekoliko je imel zgodovinar Evzebij prav, ko je ob tem dogodku v navdušenosti vzkliknil: »In od sedaj dalje je svetil prijazen dan, ki ga ni zatemnjeval noben oblak, z žarki nebeške luči cerkvam Kristusovim na vsej zemlji.«

Andrej Uršič:

Navod za šahovo igro.

(Dalje.)

Rešitev nalog.

Nal. 75.

1. Tc1 — e1 +	Ke4 — d3	1. — Ke4 — f4	1. — Ke4 — f5
2. c7 — c8 L!	Kd3 — b2	2. c8 — c8 T!	Kf4 — f5
3. Lc8 — f5 +		3. Tc8 — f8 +	2. c7 — c8D +
			Kf5 ~
		1. — Ke4 — d5	3. Dc8 — f8 +
		2. c7 — c8 S!	
		3. Te1 — e5 +	

Pri tej nalogi se izpremeni beli pešec c7 4 krat v različno podobo! To opravičuje prvo potezo!

Nal. 76.

1. b7 × a8 S! Kh1 × g2
2. Sa8 — b6!
3. a7 — a8 L (D) +

Edina podoba, ki more belim pomagati do zmage s tretjo potezo.

Nal. 77.

1. Sf2 — h1! ~
2. D +

Nal. 79.

1. Th6 — h5 ~
2. D, T, p, S +
Dg2 je bela!

Nal. 81.

1. Dc3 — d2 ~
2. D, S +

Nal. 78.

1. Da6 — f1 ~
2. D, L, TS +

Nal. 80.

1. Db6 — b2 ~
2. K napravi odkriti šah in +

Nal. 82.

1. De8 — c8	T × e4	1. — ~
2. c — c4 +		2. S, D +

S prihodnjim letnikom bomo začetno razpravico o nalogah nadaljevali in tudi poskrbeli za lepe partije in srednje težke naloge — tudi bolj lahke bomo prinašali za začetnike v reševanju. Zopet pa ponovimo: šah naj bo v razvedrilo, ne pa učni predmet!

Bogumil Gorenjko:

Kadar spet domov se vrnem . . .

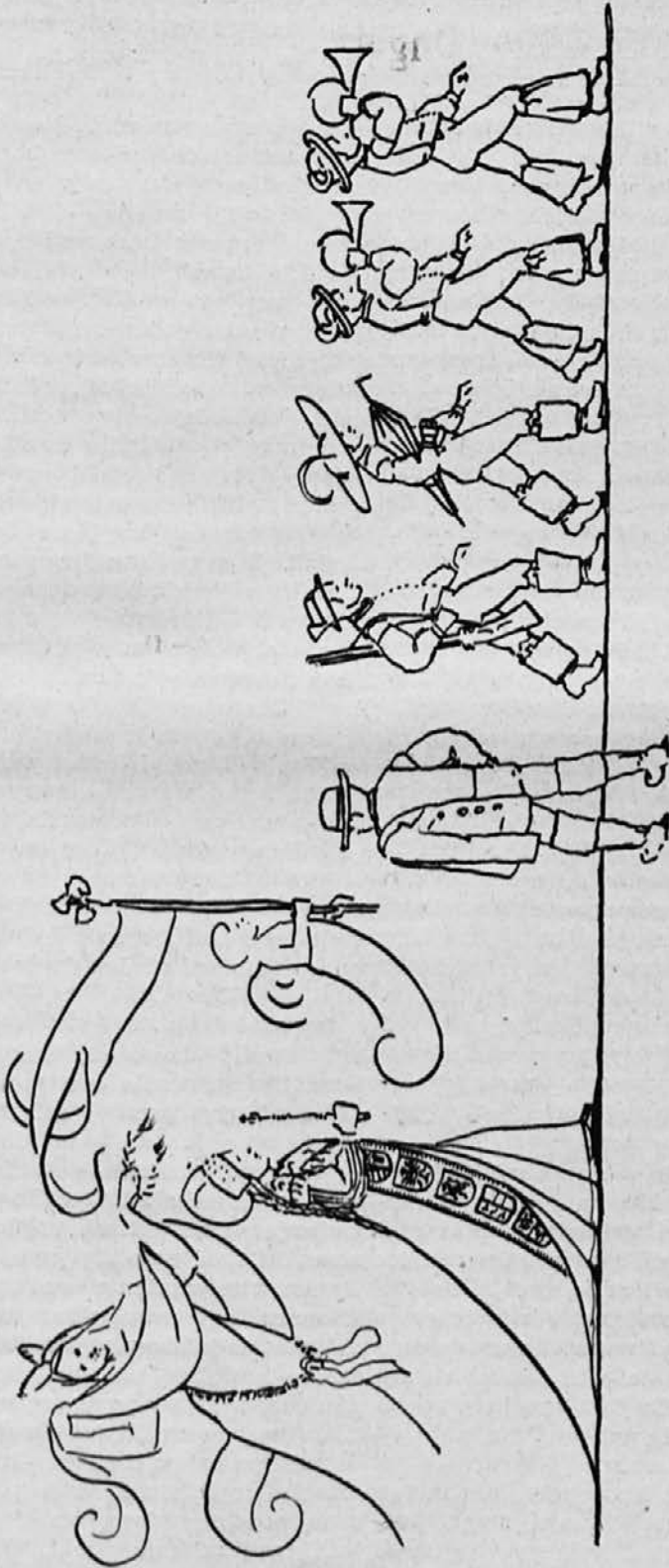
Kadar spet domov se vrnem,
mati, mi ne glej v oči,
da ne vidiš tihe boli,
ki temna mi v njih leži!

Kadar spet domov se vrnem,
mati, nič me ne sprašuj
o veselju, o radosti,
ki jo svet mu dal je tuj!

Nič veselja, nič radosti,
mati, nima tuji svet,
srce samo mre v bridkosti
kot jesen samotni cvet.

Uganka.

Kako se imenujejo udeleženci tega sprevoda?

(Rešitev uganke in imena rešilcev v prihodnji številki.)

Drobiž.

Rešitev uganke v 10. številki Mentorja. Uganka je bila literarna, zato so ji bili kos le dijaki višjih razredov, ki poznajo slov. literaturo. Izmed mlajših dijakov je ni pogodil nihče, dasi so nam poslali nekateri celo po več rešitev. Trd oreh je bila tudi za zrelejše dijake; popolnoma je ni nihče uganil. Najbolje sta jo rešila abiturienta Jož. Zužek in J. Pintar; precej dobro tudi Jak. Soklič in Fr. Merhar — vsi iz Št. Vida. Slika nam predstavlja sledeče slovenske liste: V obeh kotih: »Ljubljanski in Dunajski Zvon«. Vmes je Jeranova »Zgodnja Danica«, ki oznanja »Zoro« (izdajala Trstenjak in Pakj). Na hribu žgo »Kres«, spodaj je dom, v daljavi je svet (»Dom in Svet«), zraven je »Vrtec«. Od spodaj raste »Mladika« (izdala Jurčič in Stritar, 1868), na njej visi buba, »Metuljček« (nameravan list graških Ilircev, 1830); domače in eksotično cvetje predstavlja Janežičevo »Cvetje iz domačih in tujih logov«. Na desni: Drobničeva »Slov. čbela« (1850), 4 letniki Janežičeve »Slov. bčele« (1850—1853) ter 5 letnikov »Kranjske čbelice« (1830—1833, 1848).

Odkritje spomenika na grobu Antona Medveda. V Kamniku so odkrili 28. avg. nagrobni spomenik pesniku in dramatik A. Medvedu. Slovesnosti se je udeležilo več sto pesnikovih častilcev in prijateljev. Gosp. prof. Grafenauer je temeljito opisal življenje A. Medvedovo in označil njegov pomen za slov. slovstvo. Pesnik in akademik Jož. Lovrenčič je podal analizo njegove poezije.

Humanizem in moderno mišljenje. V predgovoru Weißove »Apologije krščanstva« (drugi del): Humanität und Humanismus) stoji med drugim tudi to: Zgodovina nas uči, da je sredi 15. stoletja zavladal humanizem, iz katerega se je počasi in previdno razvila moderna misel. Kar se je pred štirimi stoletji rodilo, to je v teku časa zrastle v mogočno silo, ki je dala našemu času svoje posebno ime. Modernizem — stvarno — ni nič drugega kot izpopolnjen humanizem in ni samo povečevanje, ampak tudi oboževanje »čisto človeškega«. Naj se še

toliko govori o modernih idejah, navsezadnje ostane vendar še ena beseda: človeštvo, v kateri koreninijo vse te ideje. Človeški duh — pravijo — je tako napredoval, da smemo imenovati zadnja stoletja dobo iznajdb in odkritij, a največje med vsem je »oproščenje« človeka. V srednjem veku, pod gospodstvom krščanstva, je živel človek v verigah in ni mogel niti slutiti o svoji lastni moči in vzvišenosti. Šele sedaj se je oprostil teh vezi in se zavedel. Odkritje človeka! To je največja iznajdba novodobnega časa. Kako bi se čutil Diogenes, ko bi sedaj prišel na svet in našel, kar je nekdanj zaman iskal! Je-li pa ta človek res pravi človek in moderno človeštvo res nekaj »čisto človeškega«? — Moderni humanizem se je odpovedal stoletnemu prepričanju prejšnjega človeštva s tem, da se je odpovedal Bogu, da obožuje človeštvo, da taji greh in odrešenje in da je zavrgel pripomočke zveličanja. Torej ni čudno, ako se toži v našem času o praznoti notranjega življenja, katero je sploh nemogoče po prej navedenih »principih«. Kdor ne veruje več v Boga, ne more verovati tudi resnici, ki izhaja od večne Resnice. Tak si postavi svoje lastne zakone, a ne živi niti po tih, ker je v oblasti od dne do dne menjajočega se mišljenja.

Darwin je zasnoval v preteklem stoletju teorijo, da so vsa sedaj bivajoča živa bitja se razvila iz nepopolnosti do dosedanje popolnosti. V začetku razvoja je bilo, pravi, le malo — morda samo ena — prav enostavnih živih stanic in iz teh se je v teku tisočletij razvilo vse pestro življenje rastlin in živali, ki jih danes poznamo. Odkod prvo življenje, prva živa stanica, v to vprašanje se ni spuščal, češ, da ne spada v področje naravoslovja. Trdil je le, da je bilo prvo živo bitje, kakorkoli je že nastalo, kar najenostavnejše organizirano, pa vendar sposobno, da je iz njega nastalo vse življenje, najprilprostejša rastlina kakor žival z najbolj kompliciranim organizmom. Pri tem razvoju iz manj popolnega do popolnejšega so delovali zgolj zunanji vzroki. V prvo živo

bitje niso bile položene že od zunaj sile, ki bi se smotreno razvijale in stopnjevale do popolnejših tvorov. Izključil je vse smotre, kajti kjer so smotri, tam je um. Um — Praum in Vseum — pa naj bi bil izključen pri tej naravni kozmogoniji. Zato se je zatekel k zunanjim naravnim vzrokom in pripisoval razvoj vseh organskih vrst naravni plemenski izberi kot edini ali najpoglavitejši gibalni sili.

Ker je ta hipoteza tako priprosta, pa vendar navidezno vse razlaga, si je kmalu osvojila duhove. Oprijeli so se je posebno vsi oni, ki ne marajo za osebnega Boga-Stvarnika. Splošno pozornost je pa dobila, ko so jo raztegnili tudi na človeka. Človek je ne samo po telesu, ampak tudi glede duševnega življenja le zadnji člen v dolgi verigi razvoja. Ni nad vrsto, ampak urejen je v vrsto. Njegove umske zmožnosti tudi niso take, da bi ga bistveno povzdignile nad živalske zmožnosti. Človek mora svoje pračede iskati med živalstvom, ne pa v pračloveku sedanje vrste.

Ta evangelij je oznanjeval Darwin in njegovi pristaši z velikim uspehom. Dandanes so pa že darwinizem v prvotnem zmislu zavrgli vsi resni učenjaki. Pišejo in govore o njem kakor o že davno minuli stvari, ki spada le še v zgodovino. Darwinizem kot znanstveno hipotezo je znanost zavrgla, ostala je pa temeljna ideja darwinizma o razvoju vseh živih bitij iz nekaterih prvotnih klic. Ta ideja ni le nič izgubila na svoji veljavi, ampak je še s silnejšo močjo zavladata med učenjaškim svetom in obvladuje velik del izobražencev. Ta misel sama po sebi ni nasprotna krščanskemu naziranju. Nekateri veliki duhovi krščanstva, kakor sv. Avguštín, sv. Tomaž Akvinec in novejši bogoslovci celo pravijo, da se v tem kaže še v veličastnejši luči vseмогоčnost božja, če je Bog v začetku ustvaril le nekatere žive klice, v katere je položil moč in sposobnost daljnjega razvoja. In dejansko pojem razvoja sam zahteva že neki razum, ki spozna cilj razvoja in ki vodi ves razvoj. Kipar, ki hoče ustvariti kip, mora že v svojem umu imeti idejo o kipu, ki ga hoče ustvariti. In ko ustvarja svoje delo, je zopet ideja, ki mu vodi kladiivo in dleto. Pri vsakem razvoju hrepeni vse k

nekemu smotru, ki dejansko še ne biva. In vendar se hoče doseči ravno ta in ne drug smoter. Kako bi bilo to mogoče, če ni kak Vseum položil že v klice sile, ki se smotreno razvijajo do popolnejših bitij? Kako bi drugače gole kemične in fizikalne sile mogel voditi in urejati smoter, ki dejansko še ne biva? Razvojna teorija, tudi če bi bila njena resničnost z dokazi podprta, kar pa dosedaj nikakor še ni, ni s krščanstvom v nasprotstvu. Nasprotstvo nastane šele, če se trdi, da se je človek po svoji telesni konstituciji in duševnih zmožnostih razvil iz živalstva. Ta trditev, ki zanikuje človeško dušo kot duhovno podstat, ni samo naravoslovska, ampak že bolj filozofska zmota, — najčistejši materializem. Človek po svoji duši in dušnem življenju tako neskončno presega vse, tudi najpopolnejše živali, da je treba pač velike drznosti, če bi kdo govoril o nebitveni razliki med človekom in višje razvitimi živalmi. In vendar taki glasovi ne potihnejo, odkar je zavladata misel o vseobčem razvoju. Mnogi se trudijo, da bi sestavili celo rodovnik človekov. Imamo jih že celo vrsto. Seveda vsi si štejejo v čast, da morejo v kaki prazgodovinski opici — ali v lemuridih ali pitekanthropoidih — pozdraviti svojega pračeda. Sicer si pa kar najbolj nasprotujejo in pobijajo. Očetje takih teorij in rodovnikov večkrat kar tekmujejo, kako bi nasprotnikovo teorijo z ironijo, zaničevanjem in zasmehom zavrgli kot neopravičeno, na primer Paulsen o znanem Haecklu, anthropolog Ranke o Klatschu itd. Dokazi torej niso tako evidentni in neizpodbojni, kakor jih izkuša naslikati neke vrste takozvana »znanost«.

Hipoteza o živalskem pokoljenju človekovem si more lastiti vsaj na videz značaj znanstvenosti, ako se more sklicevati na dokaze, ki imajo vsaj vrednost verjetnosti. Pokazati mora predvsem medčlene, ki vežejo sedanjega človeka z višje razvitimi živalmi. Teh medčlenov mora biti po tej teoriji vsekakor velika vrsta. Kajti proces razvoja se je le polagoma vršil. Gotovo je trajalo več tisočletij, predno je nastala nova vrsta. V zemeljskih plasteh bi se morali dobiti okostnjaki prednikov sedanjega Homo sapiens. Da dožene tozadevni material, je gotovo

edino poklicana znanost, palaeontologija. Njen posebni predmet je, da išče v geoloških plasteh one organizme, ki so »missing link«, medčleni, med najprvovrstnejšimi in sedanjimi rastlinskimi in živalskimi vrstami. Za rastline in živali je dognala v resnici že mnogo verjetnostnih dokazov. V najglobljih zemeljskih plasteh ni našla nobenega sledu o živih bitjih (azoična doba), v palaeozoični je pognala že bujna flora in fauna, ki se je v mezozoični in terciarni dobi le še pestrejše razvila. Nekatere vrste se dajo zasledovati daleč nazaj do palaeozoične dobe. Kolikor bolj se približujemo sedanji dobi (alluvij), toliko bolj sorodna je flora in fauna sedanjemu stanju. Kaj pa pravi paleontologija o človeku in njegovih prednikih? Človek se hipoma pojavi v diluvijalni dobi kot homo sapiens.

Zgodovinske anekdote. (Zbira profesor dr. V. Šarabon.)

Ludovik XI. in astrolog. V mestu Peronne je moral l. 1468. francoski kralj Ludovik XI. (1463—1483) podpisati zanj precej sramotno pogodbo. Predno se je pa napotil tja, je vprašal za svet svojega astrologa Galeottija, kaj naj naredi. Galeotti pravi: »Veličanstvo, vse bo šlo dobro.« — Ko se je kralj vrnil iz Peronne, je kar besnel. Poklical je Tristana, prvega francoskega maršala, znanega grozoviteža. Reče mu: »Priatelj moj, Galeotti je v moji sobi. Čez par minut ga bom peljal mimo Tebe nazaj v vežo. Dobro me poslušaj, kaj bom govoril, ko se bova poslavljala. Če mu rečem: Nebesa so nad nama, — tedaj ga daj takoj obesiti; če mu pa rečem: Pojdi v miru, — tedaj glej, da mu ne skriviš niti lasu.« — Kralj gre nazaj v svoj kabinet, Galeotti ga čaka bolj mrtev kot živ. — »Dobro, gospod astrolog,« pravi kralj z zaničljivim posmehom, »Vi, ki tako dobro poznate bodočnost, povejte mi, kdaj bodete umrli.« — Galeottiju se zasveti. Veličanstvo, natančno Vam ure ne morem označiti, vem samo toliko, da bom umrl tri ure pred Vami.« — Zadostovalo je. Kralj ga pelje skozi predsobo, mu stisne prijateljski

roko in neprestano ponavlja: »Pojdi v miru! Pojdi v miru!« In vselej pomenljivo pogleda Tristana, da bi se ta morda ne zmotil.

Henrik IV. in mestni očetje. Mestni očetje v Orleansu so imeli staro pravico, da so smeli sedeti pred kraljem. Tudi pred Henrikom IV. se niso hoteli upogniti. Ko je Henrik zvedel, da se nameravajo pri sprejemu vsesti, je dal odstraniti v sprejemni sobi vse sedeže. Očetje pridejo, vidijo položaj, pozdravijo kralja in se vsedejo z največjo resnobo na tla. Večkratni zmagovalec je bil premagan.

Kralj — o č e. Henrik IV. in žena njegova, Marija de Medicis, sta se igrala z otroki. Kralj je bil na vseh štirih na tleh in eden mladih princev je ponosno jahal na njegovem hrbtu. Vstopi španski poslanik in se nemalo začudi. »Gospod poslanik, ali imate otroke?« vpraša kralj. — »Da, Veličanstvo.« — »No, malček, potem pa kar naprej jahajva do konca sobe.«

Starost grofa Gramonta. Grof Filibert Gramont (1621—1707) je bil eden najduhovitejših mož na dvoru Ludovika XIV. Imel je slabost, da je rad prikrival leta, tudi v pozni starosti še. Ko so nekoč kosili pri kralju in je bil navzoč tudi škof iz Seulisa, približno toliko star kot Gramont, vpraša kralj škofa: »Ali veste, koliko je star Gramont?« — »Veličanstvo, jaz imam 84 let; Gramont jih mora imeti precej toliko, ker sva skupaj študirala.« — Kralj se smeje: »Sedaj Vas pa imamo, tej priči ne morete oporekati.« — »Prav lahko,« pravi grof, »priča ni prava, kajti niti jaz niti škof nisva nikoli nič študirala.«

Prijazni slikar. Znameniti portretist 18. stoletja, Quentin de la Tour (1704—1788), je slikal gospo, ki je združevala z visokostjo in ošabnostjo zelo velika usta. Imenitna dama je med slikanjem na vse načine poskušala zmanjšati njih širino. »Nikar se ne trudite, gospa, če hočete, Vam pa ust sploh ne naslikam,« je svetoval hudomušni slikar.

Ljubljana, Sv. Petra cesta 23.

K. A. KREGAR,

trgovina z usnjem
na debelo in drobno

Bogata zaloga razno-
vrstnega usnja in črev-
: ljarskih potrebščin :

:: Glavna zaloga ::
„SAVA“-kreme
v korist obmejnim Slovincem!

Zajec & Horn,

Ljubljana, Dunajska cesta 73.

Telefon št. 73.

Beton in železo-beton.

Fundamenti, stropovi, mostovi, vzdava turbin, stopnice, tlakovi, ksilolit,
cevi za kanale. Umetni kamen (okrasni za façade, obh. mize, balustrade).

Priporočljiva domača tvrdka!

Podpisani izjavljam v imenu stavbnega odbora za zidanje nove
cerkve v Šmihelu pri Žužemberku, da je gospod

Rajko Sušnik, umetni steklar v Šiški

napravil v imenovani cerkvi enajst novih oken, krasno in umetno v
gotakem slogu, v splošno zadovoljnost in po zmerni ceni ter je zato v
svoji stroki vreden najboljšega priporočila.

Za stavbni odbor:

V Šmihelu, 12. avg. 1909.

Frančišek Gabrček, župni uprav.

Trgovina oljnatih barv, firmežev in lakov ter vseh v to stroho spadajočih predmetov.

Brata EBERL slikarja napisov, pleskarska mojstra
Miklošičeva cesta 4, naspr. „Uniona“.

Priloga se preč. duhovščini in p. n. občinstvu v vsakem oziru kot priznana solidna tvrdka.

Knjigoveznica „Katol. tiskovnega društva“
v Ljubljani se priporoča

v izvršitev vsakovrstnih knjigoveških del.

Knjižnicam znaten popust. — — Solidno delo, zmerno cene.

Luka Vilhar, urar, Ljubljana, Kopitarjeva ulica števil. 4

priloga prečastiti duhovščini in občinstvu svojo veliko in bogato zalogo **priložnostnih daril!**
kot ure, verižice, uhane, zapesnice po najnižjih cenah. Za solidno in točno pastrežbo se jamči.

Nizke cene!

Priporoča se

Velika zaloga

trgovina s klobuki in čevlji

ivan Podlesnik ml., Ljubljana, Stari trg št. 10.

V zalogi ima tudi
telovadne čevlje,
hlače, srajce, čepice,
pasove, značke
za uniforme.

Prodajalna „Katol. tisk. društva“ (H. Ničman) v Ljubljani

priloga svoje bogate zalogo

šolskih in pisarniških potrebščin,

kakor: raznovrstni papir, zvezke, notesi, razne zapisnike, kopirne knjige,
šolske in pisarniške mape, pisala, radirke, žrnilo, gumi, tintnike, ravnila,
trikote, šestila, barve, čopiče, raznovrstne razglednice in devocijonalije.